

معاینه ظاهری جسد برای صدور جواز دفن

1

دکتر ابراهیم مسعودی
متخصص پزشکی قانونی

کی مجاز به صدور جواز دفن و برای چه فوت شدگانی هستیم ؟

■ فوت شدگانی که مرگ آنها طبیعی باشد

■ مرگ طبیعی چیست؟

مرگی که منحصرا ناشی از یک عامل درونی باشد و کسی در وقوع مرگ بصورت مستقیم و یا غیر مستقیم دخالتی نداشته باشد و یا در مظان دخالت نباشد

شرایط صدور جواز دفن:

- ۱- علت فوت معلوم باشد
- ۲- مرگ طبیعی باشد
- ۳- در خصوص وقوع مرگ شکایتی مطرح نباشد

برای تشخیص علت فوت،

- طبیعی بودن مرگ
 - عدم وجود شکایت
 - معاینه خوب و دقیق جنازه،
- از ارکان ضروری صدور جواز دفن می باشد.

➡ مسئول صدور جواز دفن کیست؟

جواز دفن فقط توسط پزشکان:

- دارای مهر نظام پزشکی معتبر

- در مراکز درمانی خصوصی، دولتی

و یا مراکز پزشکی قانونی، صادر میشود.

دندانپزشکان و داروسازان مجاز به صدور جواز دفن نیستند

واضح است که پزشکان در صورت اطمینان از نحوه فوت طبیعی، اقدام به صدور جواز دفن مینمایند و در صورت تشخیص **نحوه فوت** در یکی از **حالات حادثی، خودکشی و یا قتل**، جهت تعیین علت، بررسی های قضائی و صدور جواز دفن که از وظایف پزشکان پزشکی قانونی و سیستم قضائی است آنرا بایستی طی فرایند مربوط به پزشکی قانونی ارجاع دهند .

مواردی که صدور گواهی فوت یا جواز دفن صرفاً از طریق سازمان پزشکی قانونی انجام می پذیرد؟

7

- مرگ به دنبال اقدام به قتل.
- مرگ به دنبال اقدام به خودکشی.
- مرگ به دنبال هرگونه منازعه (اعم از درگیری فیزیکی و یا لفظی).
- مرگ به دنبال حوادث ترافیکی (به هر شکل و با هر فاصله زمانی از حادثه که مرگ رخ دهد).
- مرگ به دنبال مسمومیت (شیمیایی، دارویی، گازگرفتگی و ...).

- مرگ به دنبال سوء مصرف مواد (مخدر، روانگردان، توهم زا و ...).
- مرگ متعاقب برق گرفتگی، سوختگی، غرق شدگی، سقوط از ارتفاع و ...
- مرگ ناشی از کار (حوادث شغلی، مواد آلاینده محیط کار و ...).
- مرگ در زندان یا بازداشتگاه.
- مرگ در مراکز اقامت جمعی مانند آسایشگاه، پرورشگاه، اردوگاه، پادگان، خوابگاه و ...
- مرگ ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی.

- مرگ مادر ناشی از اقدامات تشخیصی و درمانی در حین بارداری، حین زایمان یا متعاقب زایمان و یا سقط جنین.
- مرگ حین یا متعاقب ورزش.
- مرگ های ناگهانی، غیر منتظره و غیر قابل توجیه.
- هر مرگی که شکایت از کسی در آن وجود داشته باشد.
- هر نوع مرگ مشکوک و مرگ با علل ناشناخته.
- هر نوع مرگ افراد ناشناس و مجهول الهویه.
- هر نوع مرگی که احتمال جنحه یا جنایت در آن برود.
- مرگ ناشی از حوادث غیر مترقبه.

مراحل معاینه جسد:

۱- اطمینان از وقوع مرگ قطعی

شخص پزشک صادر کننده جواز دفن باید جسد را مورد معاینه قرار دهد و از وقوع مرگ قطعی، اطمینان حاصل نماید.

۲- احراز هویت فرد فوت شده

بعد از اطمینان از وقوع مرگ قطعی و قبل از اقدام به معاینه ظاهری جسد، ضرورت تام دارد از هویت جسد اطمینان حاصل کنیم.

۳- ارزیابی ظاهری و معاینه پوشش جسد

به قد و وزن، به لاغری چاقی، آراستگی ظاهری، نشانه های وجود بیماری قبل از فوت، احتمال اعتیاد به مواد مخدر، بهداشت ظاهری و ..

پوشش جسد شامل چه مواردی است؟

- آیا لباس راحتی داخل منزل به تن دارد یا لباس رسمی مخصوص خارج منزل، آیا لباس کار به تن دارد و ؟
- آیا در لباس وی به هم ریختگی، پارگی، لکه های خون و یا هر لکه غیر عادی وجود دارد یا نه؟

۴- معاینه ظاهری جسد

ضرورت دارد بعد از بررسی پوشش جسد، لباس های وی را به طور کامل از تن خارج نموده و اقدام به معاینه ظاهری وی نمائیم

موارد مورد توجه در معاینه ظاهری جسد

- الف: پدیده های نعشی
- ب: معاینه سر و صورت
- ج: معاینه گردن
- د: معاینه قفسه سینه
- ه: معاینه شکم
- و: معاینه پشت بدن
- ز: معاینه ناحیه تناسلی و مقعد
- ح: معاینه اندامهای فوقانی و تحتانی

موارد مورد توجه در معاینه ظاهری جسد

الف: پدیده های نعشی

توجه به وجود یا عدم وجود پدیده های نعشی،
سرد شدن بدن، کبودی نعشی، جمود نعشی و فساد
نعشی و اطمینان از گذشت ساعاتی از زمان وقوع
مرگ

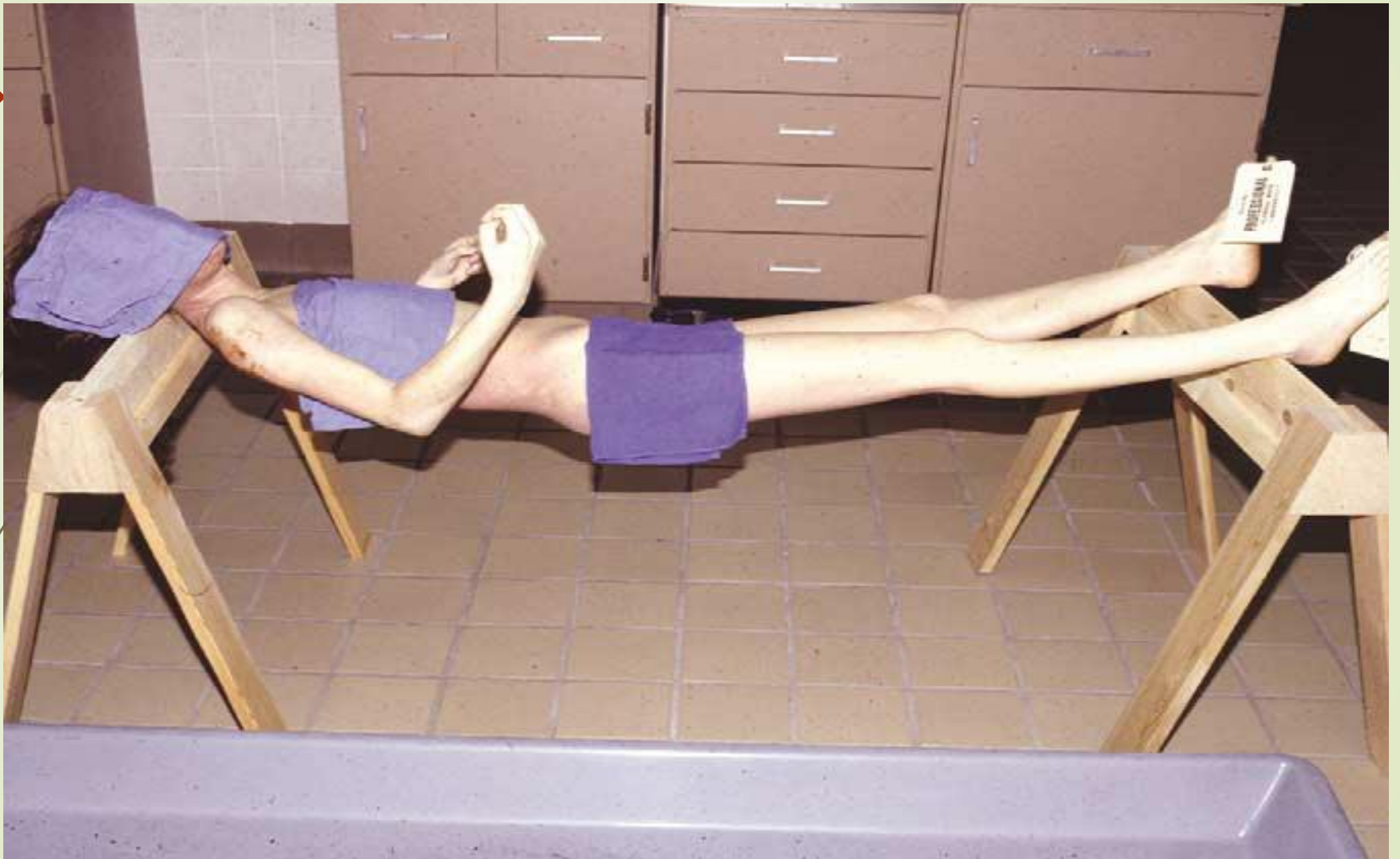
● پدیده های نعشی:

1. کبودی نعشی یا هیپوستازیس (Hypostasis)
2. جمود نعشی یا رژیڈیتی (Regidity)
3. فساد نعشی (Putrefaction)
4. سرد شدن (Algomortis)

● کبودی نعشی:

بنام های لاتین- suggilation- Staining- Levidity
 Cogitation-Lucidity نیز شناخته می شود.

مکانیسم ایجاد: بدنبال توقف جریان خون، خون تحت تاثیر نیروی جاذبه در نقطه ثقل بدن جابجا می شود (فرایند فیزیکی) وابسته به رنگ خون زمان فوت که معمولاً کبود مایل به بنفش است، پوست و احشای محل رسوب گلبول های قرمز، حالت رنگ گرفته بخود می گیرد.

● **عدم تشکیل هیپوستاز** در نوزادان - افراد مسن - بیماران آنمیک و در مواردی که پیوند اعضا پس از مرگ انجام میشود، مشاهده میشود.

زمان تشکیل هیپوستاز : از نیم تا دو ساعت پس از مرگ شروع شده و حداکثر 6 تا 12 ساعت کامل میشود.

شیفت هیپوستاز: بعلت عدم تثبیت رنگ گرفتگی بافتی ، جابجایی کبودی نعشی با تغییر وضعیت جسد مشاهده میشود .جابجایی کامل طی 2 تا 6 ساعت ، جابجایی نا کامل (مشاهده هیپوستاز در محل اولیه و ثانویه) طی 6 تا 24 ساعت و تثبیت کامل تا 3 روز بعلت تغلیظ خون و فشار بالای داخل وریدهای مجاور انجام میشود.

• ارزش هیپوستاز :

1. تخمین زمان گذشته از مرگ
2. ارزیابی جابجایی جسد پس از مرگ
3. تعیین احتمالی علت فوت

• جمود نعشی: (Regidity- Rigor mortis)

مکانیسم ایجاد: حاصل فرایند شیمیایی و مصرف ATP در عضلات صاف و مخطط است که باعث اتصال اکتین و میوزین و ایجاد ژل سفت غیر قابل اتساع در عضلات میشود .

● اهمیت جمود نعشی:

1. تعیین زمان گذشته از مرگ
2. وضعیت قرارگیری اولیه جسد و
3. جابجایی های بعدی

● فساد نعشی پس از مرگ

(Post mortem decomposition)

فرایند مرکبی از مجموع اتولیز سلولها و نسوج ناشی از تجزیه شیمیایی و آنزیم های آزاد شده ، عوامل میکروبی و قارچی روده و محیط خارج جسد است که با تاثیر حشرات و ماگوت ها و جوونده ها، فساد سرعت بیشتری می یابد و با حمله حیوانات درنده و گوشتخوار تخریب جسد و اسکلتی شدن آن رخ می دهد.

● انواع فساد نعشی :

1. فساد مرطوب

2. فساد خشک

• عوامل موثر بر فرایند فساد:

1. عوامل محیطی :

- میزان دمای محیط (مهم ترین عامل)
- محل قرار گیری جسد (فضای باز یا بسته)
- میزان دسترسی حشرات و حیوانات به جسد
- میزان دسترسی آب اطراف جسد به جسد
- عمق محل دفن جسد
- میزان قابلیت تبادل حرارتی محل قرارگیری جسد

2. عوامل مربوط به جسد

- وجود یا عدم وجود پوشش بر روی جسد
- وجود یا عدم وجود البسه و میزان ضخامت آن
- وجود بیماری زمینه ای مانند سپسیس که باعث تسریع و آنمی که باعث تاخیر در روند فساد می شوند
- میزان حجم چربی زیر پوستی و احشایی جسد

نکته: در دمای محیط خیلی گرم و سرد بعلت غیرفعال شدن آنزیم ها و کاهش تعداد باکتریها توقف فساد رخ میدهد.

● مراحل فساد مرطوب در محیط سربسته 18 تا 20 درجه سانتیگراد:

1. Discoloration: طی 1 تا 3 روز: (تغییر رنگ پوست جسد)
2. Distention: طی یک هفته (اتساع جسد)
3. Degradation (تجزیه جسد)
4. Dissolution (فروپاشی جسد)

• سرد شدن جسد: (Algomortis)

پدیده ای است که در جسدی قابل ارزیابی است که در محیط با درجه حرارت کمتر از 37 درجه سانتیگراد قرار داشته باشد .
منحنی سرد شدن جسد بخاطر ادامه متابولیسم بدن در چند ساعت اول مرگ در کبد و عضلات و فعالیت های آنزیمی و باکتری در زمان شروع فساد ، از قانون سرد شدن نیوتن که خطی است پیروی نمی کند و منحنی به شکل سیگموئید است.

عوامل موثر در سرد شدن جسد :

- دمای اولیه جسد
- نوع البسه
- اندازه سطح بدن و جثه جسد
- دمای محیط (مهمتر)
- طرز قرارگیری جسد
- جنس محیط محل قرارگیری جسد
- کوران هوا و رطوبت
- وضعیت جسد (خونریزی - بیماری های تب دار - فعالیت های فیزیکی قبل از مرگ و ...)

ب: معاینه سر و صورت

بررسی از نظر وجود هرگونه آثار ضرب و جرح، وجود پارگی و یا کبودی در داخل دهان و لب ها، وجود جسم خارجی در داخل دهان، کبودی، وجود خونریزی های ریز و درشت در اطراف چشم ها، گوشه ها، در زیر ملتحمه، لمس هرگونه شگستگی استخوانی، اطمینان از عدم وجود هرگونه تورم، پارگی یا سوراخ شدگی کوچک در لابلاي موها و ...
پارگی فرنولوم، مواد خروجی از دهان مانند خون و مواد مستفرغه

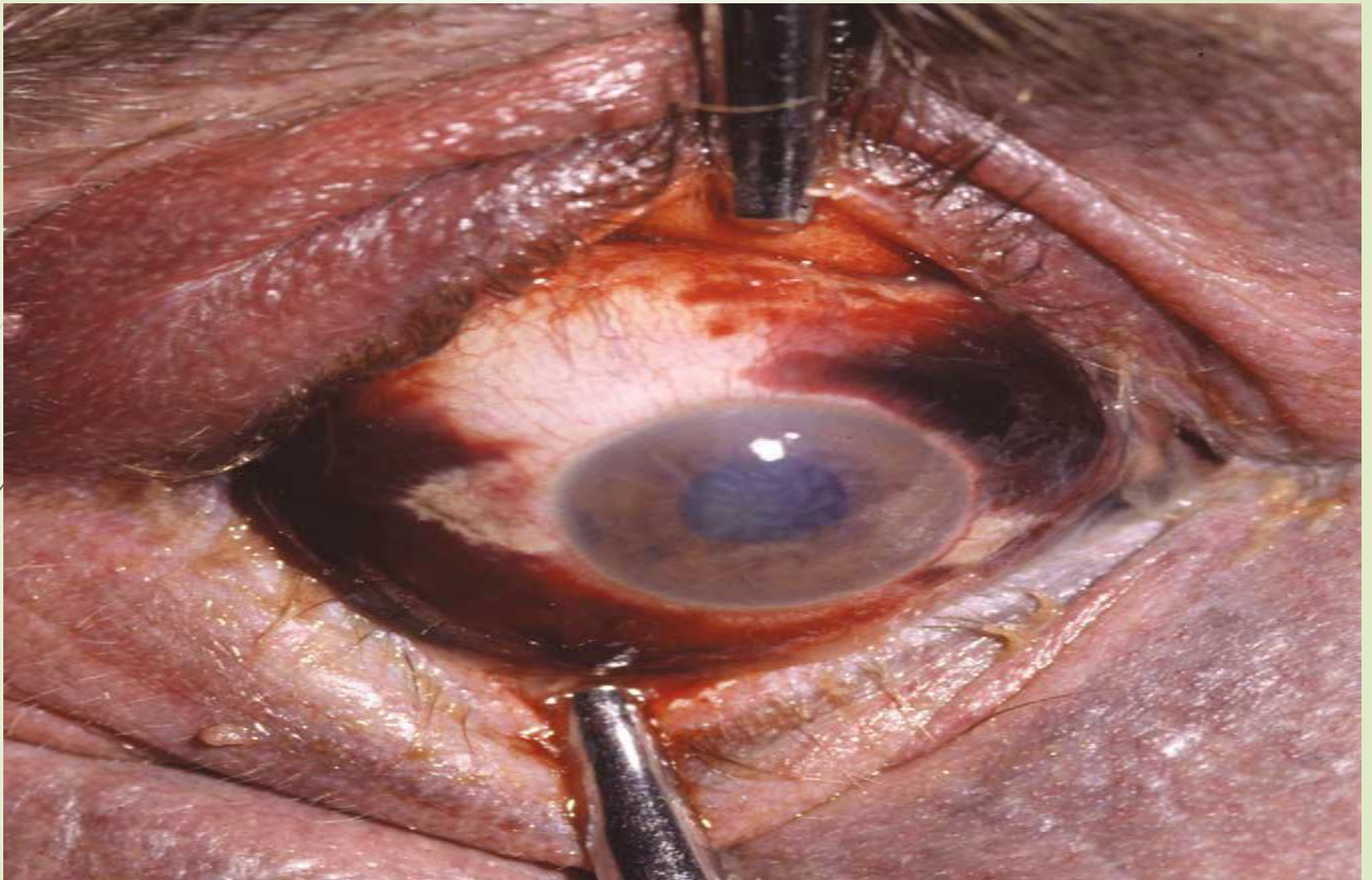

ج: معاینه گردن

بررسی وجود هرگونه کبودی و خونریزی در گردن، وجود شیار در گردن، وجود خراشیدگی، آثار ناشی از فشار انگشت، فشار ناخن، وجود کریپتاسیون در لمس حنجره و استخوان لامی، دامنه حرکتی بیش از اندازه در گردن و لمس شکستگی یا کریپتاسیون در مهره ها و

د: معاینه قفسه سینه

بررسی وجود آثار احیاء قلبی ریوی، بررسی وجود هر گونه آثار ضرب و جرح، لمس شکستگی استخوانی در جناغ و دنده ها، آثار تعبیه لوله قفسه سینه و

ه: معاینه شکم

بررسی وجود آثار کبودی و جراحت در شکم، استئاع غیر معمول شکم، وجود آثار اقدام جراحی اخیر، وجود جوشگاه ناشی از جراحات قبلی و یا اقدامات جراحی، و....

➡ و: معاینه پشت بدن

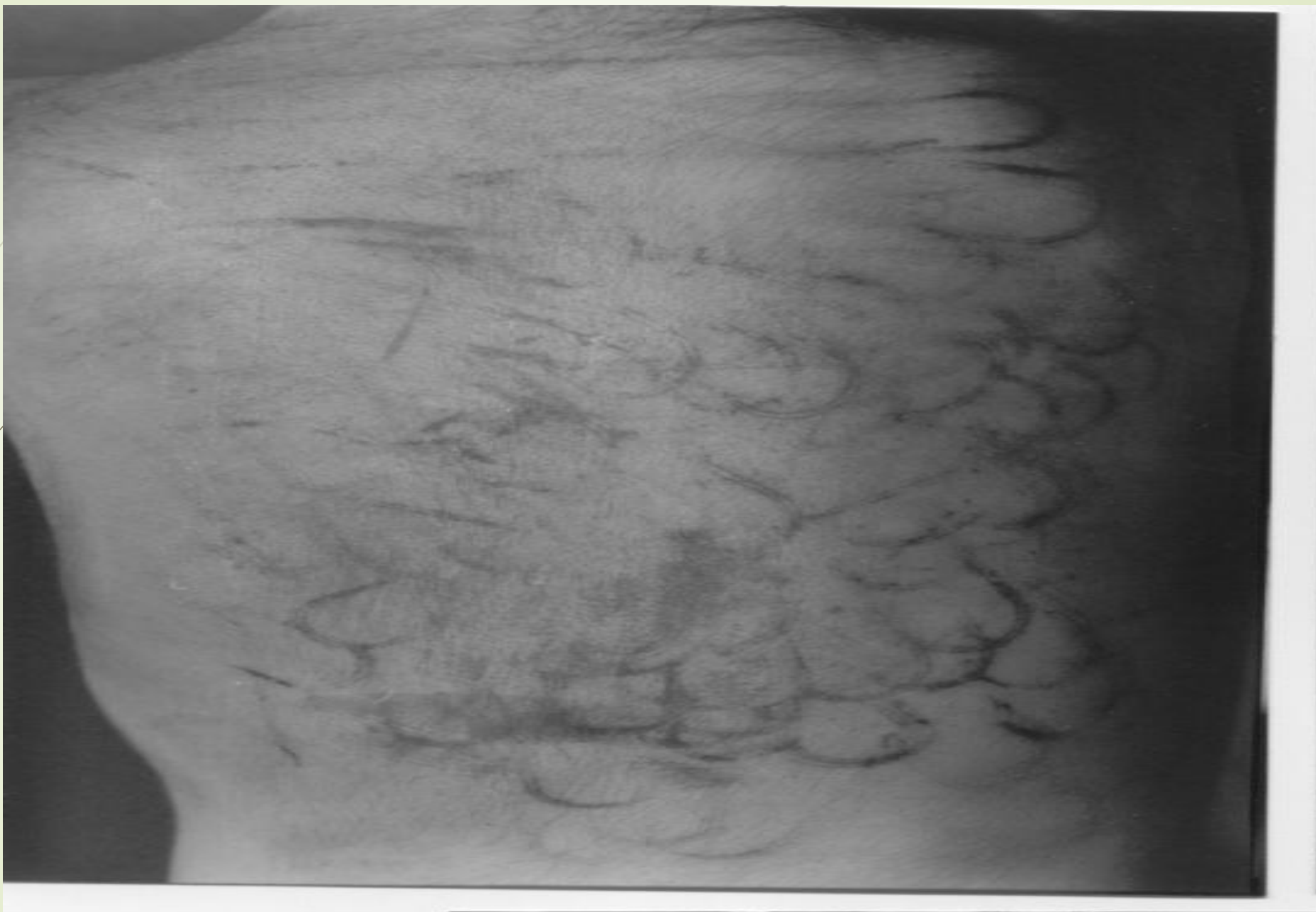
بررسی پشت بدن از ضروریات معاینه جسد می باشد که معمولاً مورد غفلت قرار میگیرد بررسی پشت جسد از نظر وجود هر گونه آثار ضرب و حرج ، وجود زخم بستر و....

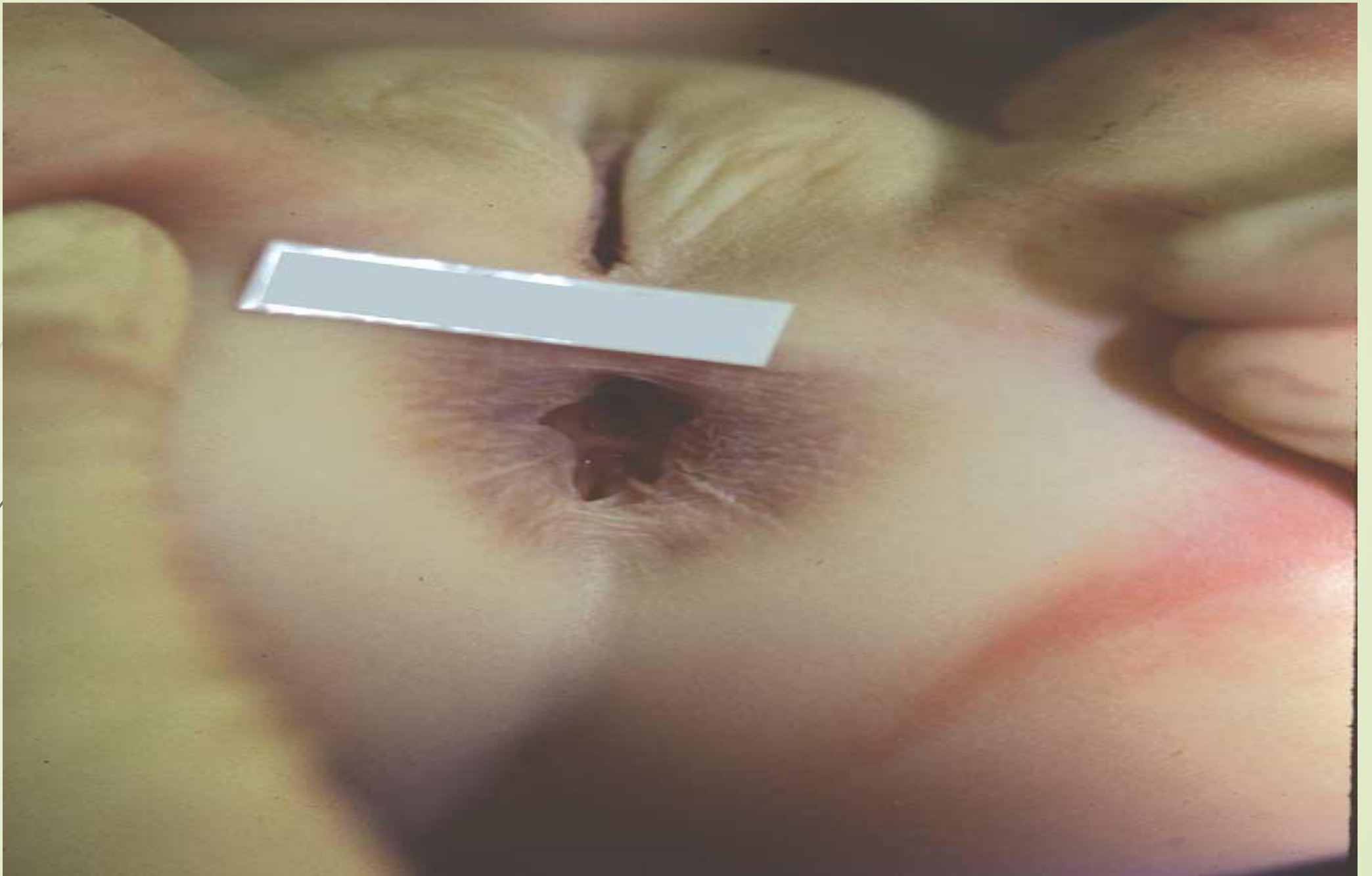
➤ ز: معاینه ناحیه تناسلی و مقعد

بررسی این ناحیه تقریباً در قریب به اتفاق اجساد ضرورت دارد و در کودکان، افراد کم سن و زنان ضرورت بیشتری دارد. ناحیه تناسلی و مقعد لازم است از نظر وجود هرگونه آثار کبودی، خونمردگی، پارگی، بریدگی، خونریزی از مقعد و دستگاه تناسلی بررسی شود. در زنان باید بررسی وضعیت پرده بکارت از نظر اینکه آیا دخترانه و یا زنانه است و یا اینکه آثاری از دخول اخیر وجود دارد یا نه، صورت گیرد

موارد مورد توجه در معاینه ظاهری جسد

ح: معاینه اندامهای فوقانی و تحتانی

اندامها باید از نظر وجود آثار ضرب و جرح نظیر
کبودی، پارگی، بریدگی، شکستگی، برق گرفتگی، آثار تزریق و
..... بررسی گردد.

با سپاس از توجه شما